

Стандартни разлики '2001

Стандартната разлика е критерий, който се използва в земеделската статистика на Европейския съюз (ЕС), за определяне на типологията на земеделските стопанства. Той се прилага върху индивидуалните резултати от наблюдението за структурата на земеделските стопанства (площи с отглеждани култури и брой животни), като чрез относителния дял на всяко производство в общата стандартна разлика на стопанството се определят неговите специализация и икономически размер, т.е. типологията на стопанството.

Чрез типологията множеството разнообразни стопанства (над 6 млн. в Европейския съюз) се класифицират в хомогенни групи, което позволява по-задълбочен анализ на тяхната структура и икономически резултати. Познаването на специализацията и размера на стопанствата дава по-добра възможност за сравняване на различните групи стопанства на национално ниво и на ниво страни членки и кандидатки за членство в ЕС. Чрез тях се постига и по-голяма точност при извадковите статистически наблюдения.

Стандартната разлика е критерий, получен от разликата между продукцията и някои променливи разходи по видове култури и категории животни.

Продукцията включва стойността на:

- основния продукт;
- вторичния продукт;
- преките субсидии върху продукцията.

При изчислението на стандартните разлики се включват разходи, които лесно могат да бъдат начислени към съответните култури или категории животни. Това са разходите за:

- семена и посадъчен материал, закупени или собствено производство;
- торове и препарати за растителна защита;
- енергия за просушаване на семената, затопляне на оранжерии и парници;
- търговска реализация - амбалаж, транспорт до тържището и др.;
- застраховка на културите или категориите животни;
- концентрирани и груби фуражи, закупени или собствено производство;
- други храни, сол и минерални добавки, постеля;
- препарати за почистване, медикаменти и ветеринарни услуги.

Не се включват разходите за:

- работна ръка;
- гориво, наем, поддръжка и амортизация на машините;
- наем, поддръжка и амортизация на сградите;
- услуги от трети лица (без ветеринарните).

Метод на изчисление на стандартните разлики и определяне на типологията на стопанствата в България

Дирекция “Агростатистика” направи за първи път анализ на типологията на стопанствата в България в средата на 2001 година върху данните от Наблюдение за структурата на земеделските стопанства в България през стопанската 1999/2000 година. Поради липса на достатъчно информация по елементите за изчисление на стандартните разлики, бяха адаптирани използваните коефициенти за стандартни разлики в Европейския съюз (вж. Резултати и анализи, бр.14 от юни 2001 г.).

В края на 2001 година, в рамките на многонационална програма Phage, дирекция “Агростатистика” започна работа по изчисляването на стандартни разлики, съответстващи на европейските изисквания, определени в Анекс I на Решение 85/377 на Европейската комисия от 07 юни 1985.

За изчисляването на Стандартни разлики’2001 бяха използвани два основни метода за набиране на необходимата информация:

Чрез анкетиране на земеделските производители

Анкетите по видове култури и категории животни са осъществени със специални въпросници. Към всеки въпросник са разработени инструкции към анкетаторите, съобразени с методологията за изчисляване на стандартни разлики, описана в работен документ CLASSEX 302, rev 2 на работна група “Типология” на Комитета по земеделска статистика.

Разработени са въпросници за:

- основни едногодишни култури;
- зеленчуци;
- овощни насаждения и лозя;
- говеда и биволи;
- овце и кози;
- свине;
- птици;
- зайци.

Чрез аналитични оценки и на база наличната информация

Стандартни разлики на културите и категориите животни, които не са обект на наблюдение чрез анкети, са изчислени аналитично с помощта на технологични карти и експертни оценки. За определянето на СР по аналитичен път, бяха използвани следните източници на данни:

- *размер на продукцията:* наблюдения на дирекция “Агростатистика” към МЗГ и Национален статистически институт (НСИ);
- *цени на селскостопанските продукти:* НСИ и Система за агропазарна информация (САПИ);
- *преки разходи:* НСИ и САПИ, експертни оценки, селскостопански аптеки;
- *селскостопански практики:* Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ), технологични карти от научните институти.

Стандартните разлики в България са изчислени на база информация за 2001 година. Получените коефициенти ще бъдат приложени върху индивидуалните данни от Преброяването на земеделските стопанства през 2003 г., за да се определи тяхната типология.

За да се избегне влиянието на климатичните условия през годините, стандартните разлики се изчисляват като средна стойност за референтен период от три последователни години. Дирекция “Агростатистика” продължава изчисленията на стандартните разлики за следващите години. Предвижда се след изграждането на Системата за земеделска счетоводна информация (FADN), тя да предоставя необходимата информация по елементите за изчисляване на стандартните разлики.